

POGLAVLJE 20: PREDUZETNIČKA I INDUSTRIJSKA POLITIKA

Acquis EU u poglavlju preduzetnička i industrijska politika u većoj mjeri čine politički principi i preporuke koje se ogledaju u saopštenjima, preporukama i zaključcima Vijeća. One se takođe odnose na konsultativne forume i mjere za razmjenu dobre prakse. Preduzetnička i industrijska politika obuhvata političke instrumente, uključujući finansijsku podršku i regulatorne mjere, kao i **sektorske politike** i preporuke za preciznije ispitivanje/analizu i konsultacije o preduzetničkoj politici. Sveukupno gledano, preduzetnička i industrijska politika EU je bila pod jakim uticajem strategije "Evropa 2020" koja i dalje služi kao vodič zajedničkog reformskog pravca država članica EU.

Utvrđivanjem opštih **političkih principa**, preduzetnička i industrijska politika EU ima za cilj da promoviše stvaranje konkurentnosti u cilju unaprjeđenja preduzetničkih politika i industrijskih strategija. One treba da ubrzaju strukturalna prilagođavanja, podstičući stvaranje povoljnog poslovnog okruženja, domaća i aktivna strana ulaganja, promovišući razvoj malih i srednjih preduzeća (MSP), preduzetništvo i inovacije. Akt o malom biznisu, koji je usvojen u junu 2008. godine i revidiran u 2011. u cilju njegovog integrisanja u strategiju Evropa 2020 sadrži niz zajedničkih principa i konkretnih radnji za podršku MSP, i uz zajedničku definiciju MSP pruža politički okvir EU za MSP.

Instrumenti preduzetničke i industrijske politike obuhvataju programe EU za finansijsku podršku konkurentnosti (sa olakšanim pristupom finansijama i tržištima), naročito putem **Programa za konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća (COSME)** za period 2014-2020. Također podrazumijeva Direktivu 2011/7/EZ o borbi protiv zakašnjelog plaćanja u privrednom poslovanju

Preduzetničkim i industrijskim sektorskim politikama, EU promoviše ciljanu analizu konkurentnosti posebnih sektora i pokretanje posebnih inicijativa za osnivanje ekspertske grupe, političkih foruma, studija i stručnih odbora, u pojedinim sektorima, kao i inicijativa za umrežavanje.

Za primjenu preduzetničke i industrijske politike potrebni su odgovarajući administrativni kapaciteti na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, kao i djelotvorni mehanizmi za konsultacije i saradnju, koji bi doveli do kvalitetnog i efektivnog stvaranja i provedbe politike.

I. PRINCIPI PREDUZETNIČKE I INDUSTRIJSKE POLITIKE

A. Industrijska politika i konkurentnost - mjerilo napretka/statistički pregled

1. Dostavite pregled i analizu ekonomske situacije u BiH, a posebno stanje u industriji i industrijskom sektoru. Pri pružanju ekonomskih podataka, koliko je moguće, u svakom pitanju istaknite ne samo najnovije brožane podatke, već i prošla i buduća kretanja (u posljednje tri godine, kao i predviđanja za narednih tri do pet godina). Pogledajte Aneks 1 za detaljniji niz pitanja o tome kako predstaviti situaciju u industriji i industrijskim sektorima. Navedite da li su ovi podaci u skladu sa važećom metodologijom EU radi poređenja. Ukoliko to nije slučaj, navedite planove za usklađivanje metodologija sa metodologijama u EU.
2. Kako je podjela nadležnosti definisana između različitih nivoa vlasti u ovoj oblasti politike? Ukoliko postoji industrijska/politika konkurentnosti, opišite njene glavne karakteristike i prioritete. Kako se ti prioriteti uklapaju u ukupnu ekonomsku politiku?

Da li industrijska politika uzima u obzir neophodnost stvaranja atraktivnog ambijenta za rad, kako za preduzeća tako i za investitore; promovisanja odgovarajućih stručnih vještina, stvaranja integrisanog sistema inovacija i razvoja klastera? Na koji način se bavite pitanjem konkurentnosti?

3. Da li postoji cjelodržavni dokument/strategija/akcioni plan za okvirnu industrijsku/politiku konkurentnosti, koji definiše stav vlade o industrijskom razvoju i restrukturiranju (uključujući i aspekt privatizacije) i unaprjeđenje konkurencije (ako to nije slučaj, koji dokumenti se mogu smatrati referentnim za razumijevanje vladine politike u industrijskom i u sektoru konkurencije (analiza politike, strategije, akcioni planovi, propisi)? Naznačite koji je status tog dokumenta, ili tih dokumenata. Na koji način se on oslanja na analizu konkurentne prednosti zemlje, nesavršenosti/nedostataka tržišta; kada i iz kojih razloga se predviđa intervencija države; kako je formulisana povezanost sa drugim politikama vlade, kao što su konkurencija, obrazovanje i istraživanje, zapošljavanje i regionalna politika; da li su zainteresovane strane (subjekti u poslovanju, akademske i naučnoistraživačke institucije, agencije za posredovanje) bile uključene u izradu strategije. U kojoj mjeri industrijska politika predstavlja prioritet za Bosnu i Hercegovinu?
4. Ko učestvuje u izradi, provedbi i koordinaciji industrijske/politike konkurentnosti (ministarstva, agencije, privatni sektor, zainteresovane strane) i na koji način (i koji su mehanizmi konsultacija)? Na koji način su posebne industrijske grane (poput industrije prehrambenih proizvoda, prerade drveta, farmaceutskih proizvoda i dr.) uključene u proces donošenja politika? Koji su glavni instrumenti/sredstva, programi, finansiranja industrijske/politike konkurentnosti? Koje su institucije odgovorne za provedbu ove politike, naročito u oblastima privatizacije, restrukturiranja, promocije izvoza, promocije ulaganja, inovacija i obuke? Koje su njihove glavne funkcije, organizacija, broj zaposlenih i godišnji budžet? Kako je organizovana koordinacija između različitih institucija? Na koji način se konsultuju industrijalci o toj politici? Kakva je podjela odgovornosti između nivoa vlasti i provedbenih agencija?
5. Koje profesionalne organizacije postoje i na koji način su predstavljeni interesi industrije u tim organizacijama? Kakva je saradnja između tih organizacija i kreatora politike vlade?
6. Kako su zahtjevi održivog razvoja inkorporirani u izradu i provedbu industrijske politike? U kojoj mjeri su ciljevi strateškog razvoja iz dokumenta Evropa 2020 inkorporirani u razvojne prioritete? Navedite relevantne dokumente koje uređuju ovo pitanje i ukratko objasnite na koji način utvrđujete mjerila napretka i praćenja učinka. Postoje li neke druge, više horizontalne mjere politike koje uzimaju u obzir izazove klimatskih promjena, okoliša - ili trgovine?
7. Koje se specifične mjere provode za promociju investicija, naročito u cilju privlačenja direktnih stranih investicija (FDI)? Da li ste izradili studije koje pokazuju mogućnosti (niše) za vaše proizvodne sektore na tržištu EU i na globalnom tržištu? Da li je osmišljena i da li se provodi strategija/pristup za privlačenje FDI? Da li je uspostavljena institucija odgovorna za provedbu strategije ali i mjera?
8. Da li organi vlasti podržavaju stvaranje slobodnih zona i industrijskih parkova, ili slične inicijative? Ako je to slučaj, kako se ocjenjuje njihovo funkcionisanje? Da li su odgovarajući ugovorni sporazumi u skladu sa propisima EU?

9. Da li provodite, ili naručujete studije o konkurentnosti vaše privrede i/ili glavnih industrijskih sektora i da li su dostupni rezultati najnovijih studija? Ukoliko da, dostavite te studije i ukratko navedite njihove zaključke.
10. Obavijestite nas koje aktivnosti planirate poduzeti ubuduće i koje su u toku (planovi, projekti, rokovi).

B. Privatizacija i restrukturiranje

11. Dostavite kopiju vašeg godišnjeg plana privatizacije. Koju ste politiku/plan i dinamiku utvrdili za privatizaciju, ili restrukturiranje? Jesu li u skladu sa politikom FDI? Da li se privatizacija industrijskih preduzeća odvija u skladu sa tom dinamikom? Ukoliko postoje prepreke koje onemogućuju puno poštivanje ove dinamike, koje su te prepreke i koja rješenja se predlažu za njihovo prevazilaženje? Koje strukturalne reforme prate ovaj proces? Koje se od njih smatraju najefikasnijim?
12. Kako napreduje privatizacija bankarskog sektora i komunalnih službi?
13. Da li je li ambijent za razvoj sistema upravljanja vlasništvom i preduzećima adekvatan? Da li postoje rješenja za upravljanje preduzećima nakon privatizacije?
14. Koja je glavna pokretačka snaga restrukturiranja industrije? Privatizacija? Direktne strane investicije (navedite udio greenfield FDI naspram privatizacijskih FDI)? Razvoj konkurentnih privrednih društava?
15. Postoji li adekvatno stečajno zakonodavstvo i efektivni postupci za zatvaranje neodrživih preduzeća, kao i pravni propisi u oblasti socijalne zaštite? Ukoliko da, dostavite spisak relevantnih pravnih propisa. Koji su rokovi predviđeni za završetak postupaka? Da li su se ti rokovi poštivali? Ukoliko ne, šta je uzrokovalo kašnjenje?

C. Preduzetništvo i mala i srednja preduzeća

Politike

16. Dostavite zvaničnu definiciju (definicije) koju Bosna i Hercegovina primjenjuje za mala i srednja preduzeća, kao i relevantne pravne propise koji uređuju ovo pitanje. Naznačite ukoliko se definicija razlikuje od definicije korištene u EU, i ukoliko se razlikuje, planirate li uskladiti te definicije? Ukoliko da, navedite okvirne rokove.
17. Koji je udio mikro (do 10 zaposlenih), malih (do 50 zaposlenih) i srednjih preduzeća (do 250 zaposlenih) u privredi u smislu BDP, zaposlenosti i izvoza? Navedite koje izvore podataka koristite. Da li su metodologije usklađene sa metodologijom EU?
18. Postoji li okvirni dokument o politici koji definiše/sadrži stav i politiku vlade prema preduzetništvu/MSP? Precizirajte status tog dokumenta i dostavite ključne elemente vladine politike za MSP. Ako takav dokument ne postoji, koji dokumenti se mogu smatrati referentnim za razumijevanje vladine politike u sektoru preduzetništva/MSP?
19. Da li su organi vlasti izradile konkretnu strategiju ili akcioni plan za razvoj sektora MSP? Opišite status tog dokumenta, vremenski okvir i osnovne oblike djelovanja. Dostavite pregled osnovnih dokumenata politike za MSP (analizu politike, strategije, akcione planove, propise). Ukratko objasnite u kojoj mjeri je izrada i provedba politike zasnovana na pouzdanim statističkim podacima MSP, kao i istraživanje na nivou preduzeća.
20. Ko je uključen u izradu i provedbu politike MSP (ministarstva, agencije, privatni sektor, zainteresovane strane) i na koji način (koji su mehanizmi za konsultacije)?

21. Koji su glavni instrumenti/sredstva, programi finansiranja politike za MSP? Procijenite iznos finansijskih sredstava dostupnih MSP, preko vlade, ili drugih donatora (EU, međunarodni/bilateralni donatori).
22. Je li provedena procjena politike MSP? Ukoliko jeste, dostavite glavne nalaze i podatke o razgovorima s tim u vezi i povratnim informacijama/reakcijama organa vlasti. Ukoliko takve procjene nisu rađene, da li postoje planovi za takvo nešto?
23. Dostavite informacije o tome koje aktivnosti planirate u pogledu politike MSP i koje aktivnosti su u toku (planovi, projekti, vremenski okviri).
24. Postoji li poseban zakonski okvir za zadruge, organizacije za uzajamnu pomoć i zaklade? Objasnite.

Poslovno okruženje

Stvaranje ambijenta u kojem preduzetnici i porodične firme mogu napredovati i u kojem je preduzetništvo isplativo:

25. Da li se preduzetništvo na bilo koji način izučava kao struka u formalnom obrazovanju (osnovnom, srednjem i visokom), ili u sistemu stručnog obrazovanja? Po potrebi, naznačite da li su to obavezni, ili izborni predmeti u nastavnom planu i programu.
26. U vezi sa univerzitetskim obrazovanjem o preduzetništvu: da li postoje konkretna akademska zvanja u oblasti preduzetništva, tj. da li se diploma u oblasti preduzetništva može steći kao krajnji cilj datog studijskog programa? Da li učestvujete u bilo kakvoj široj evropskoj mreži koja promovira jačanje kapaciteta obrazovnih institucija u oblasti preduzetničke konkurencije, poput Evropske fondacije za poboljšanje životnih i radnih uvjeta.
27. Da li postoje neke druge inicijative za podsticanje preduzetništva van formalnog obrazovanja i obuke (pomoću medija, organizovanih dešavanja, lokalnih partnera, inicijativa samih kompanija itd.), uključujući i žensko preduzetništvo, pomoć doseljenicima koji žele da postanu preduzetnici, podrška u toku prenosa poslovanja?
28. Opišite vašu strategiju biznis inkubatora i postignuti napredak.

Pružanje druge šanse onim iskrenim preduzetnicima koji su bili pod stečajem:

29. Da li postoje mjere koje diskriminišu preduzetnike koji su u prethodnom poslovnom poduhvatu bili pod stečajem? U kojim oblastima (pristup javnim nabavkama, pristup javnim fondovima, pristup programima javne pomoći)?
30. Da li se na preduzetnike koji su otišli pod stečaj primjenjuju zabrane ili ograničenja, nakon stečajnog postupka? Koja su to i koliko dugo traju?
31. Da li postoje politike i programi koji promovišu novi početak za preduzetnike koji su poštovali propise, a koji su otišli pod stečaj?
32. Da li postoji planirano vrijeme za završetak svih pravnih postupaka za likvidaciju poslovanja u slučaju stečaja preduzetnika koji su poštovali propise? Koje je prosječno vrijeme za izmirenje obaveza? Da li se radi o potpunom ili djelimičnom izmirenju obaveza? Postoje li planovi za uvođenjem sistema ranog upozorenja i drugih mehanizama podrške za pojednostavljenje stečajnog postupka.

Izrada propisa po principu „mislimo prvo na male“ i pojednostavljivanje regulatornog okruženja

33. Da li je procijenjen uticaj zakonodavstva na poslovni ambijent, a naročito na mala preduzeća? Ukoliko nisu, da li planirate raditi takve procjene? Ako ne, dostavite pregled osnovnih nalaza i naknadnih aktivnosti koje su poduzeli organi vlasti, uključujući i uključivanje MSP u javne-privatne konsultacije.
34. Koji postupci postoje za procjenu učinka novih pravnih propisa na poduzeća? Obrazložite na koji način se vrši procjena sive ekonomije među mikro MSP i da li su predviđene bilo kakve značajnije mjere da se ovo pitanje riješi?
35. Koje mjere ste preduzeli na uvođenju administrativnih dokumenata jednostavnih za primjenu?
36. Postoje li neka pravila koja malim i srednjim poduzećima dopuštaju da budu izuzeti od određenih pravno reguliranih obveza? Da li razmatrate mjere koje će omogućiti takvo oslobađanje?
37. Koliko organizacija koje zastupaju mala i srednja preduzeća postoji na nivou cijele države? Nabrojite glavne organizacije i navedite podatke o njihovom obuhvatu (specifični sektori ili vrste privrednih društava, specifična svrha organizacije), te navedite u kolikoj su mjeri one zastupljene (udio njihovih članova u ukupnom broju privrednih društava). Osnivaju li se takve organizacije na području cijele zemlje?
38. Sudjeluju li navedene organizacije u procesu donošenja politika? Da li je učešće formalizovano zakonom, ili na neki drugi način? Navedite praksu na ovom području (npr. navedite savjetodavno tijelo/savjetodavno vijeće itd.).

Aktivnosti koje će pomoći da državna uprava postane osjetljiva na potrebe MSP sektora, putem promocije elektronske uprave i rješenja „sve na jednom mjestu“:

39. Navedite ukupan broj svih postupaka i minimalno vrijeme i troškove (u eurima) za učinkovitu registraciju novog privrednog društva i ispunjenje svih formalnih zahtjeva za učinkovito pokretanje posla. Napravite razliku između registracije u užem smislu i drugih formalnih postupaka i izdavanja licenci/dozvola. Opišite koji su organi odgovorni za različite korake, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou.
40. Da li cjelokupan postupak, ili dio postupka, može biti obavljen na jednom mjestu? Konkretno naznačite koji su koraci objedinjeni kako bi se mogli obaviti na jednom mjestu?
41. Da li cjelokupan postupak, ili dio postupka, može biti obavljen direktnim on-line postupkom? Konkretno navedite korake, ako ih ima, koji se mogu obaviti direktnim on-line postupkom.
42. Postoji li u vašoj zemlji obveza članstva u Privrednoj komori BiH? Ukoliko postoji, kolika je članarina?
43. Da li postoje politike za smanjenje obaveze mikro preduzeća da učestvuju u statističkim anketama? Postoji li mogućnost on-line izvještavanja o statističkim podacima preduzeća? Postoji li veza između baza podataka javne uprave (npr. ureda za registraciju privrednih društava, poreske uprave, ureda za socijalnu zaštitu i ustanova za zapošljavanje) kako bi se izbjeglo da MSP stalno dostavljaju (iste) informacije?
44. Dostavite informacije o ukupnom broju MSP i novom trendu opstanka MSP u protekle tri godine. Ukratko objasnite koje ste mjere (ako takve postoje) uveli kako bi osigurali uspješan opstanak novoosnovanih poduzeća. Ukoliko postoje takvi mjerljivi rezultati, dostavite podatke.

45. Prilagođavanje sredstava javne politike potrebama MSP, uključujući i olakšano učešće MSP u javnoj nabavci i bolju upotrebu državne pomoći:
46. Postoje li inicijative koje pomažu MSP kod pristupanja postupcima javne nabavke? Da li je ijedan pravni propis predviđa takav pristup? Ukoliko da, navedite odredbe pravnih propisa koji uređuju ovo pitanje.
47. Postoje li odredbe u okviru državne pomoći koje su usmjerene na sektor MSP ? Navedite odredbe pravnih propisa koji uređuju ovo pitanje.

D. Olakšavanje pristupa MSP izvorima finansiranja

48. Kako biste ocijenili stanje u BiH s obzirom na pristup MSP izvorima finansiranja putem banaka i drugih finansijskih institucija, poput fonda preduzetničkog kapitala? Da li je uspostavljen pravni i regulatorni okvir koji bi pojednostavio pristup MSP finansijskim sredstvima? Ukoliko da, pozovite se na relevantne odredbe pravnih propisa.
49. Da li je finansijski sektor otvoren i da li je osjetljiv na potrebe MSP u vašoj zemlji? Da li su banke spremne da odgovore na potrebe malih poslodavaca bez pretjeranog obezbjeđenja, ili garancija? Koju vrstu osiguranja prihvataju domaće banke za odobravanje kredita nekom MSP i u kojoj mjeri se može koristiti intelektualna svojina? Koju dokumentaciju traže banke da bi odobrile kredit nekom MSP? Koji su prosječni troškovi i koliko je vremena potrebno da se pripremi tražena dokumentacija?
50. Koliko su mali zajmovi (mikro krediti) dostupni preduzećima i fizičkim licima koja žele da pokrenu posao? Da li su i drugi davaoci usluga mikrokredita (koji nisu banke) aktivni u BiH?
51. Da li postoje javno finansirani programi za finansiranje MSP? Ukoliko da, navedite najvažnije programe, iznos finansiranja i dobijene rezultate.
52. Ukoliko takav program postoji, da li postoje planovi za određeni program garancije zajma za MSP?
53. U kojoj mjeri se koriste ostali izvori finansiranja (plasman kapitala kroz fondove rizičnog kapitala, ili "poslovne anđele", itd.) i javno promovišu u vašoj zemlji? Navedite sve dobre prakse u toj oblasti, uključujući i najrelevantnije ostvarene rezultate.

Pristup MSP sektora tržištu:

54. Da li postoje mjere koje podstiču upotrebu standarda i učestvovanje MSP u njihovom razvoju?

Da li za MSP postoje savjetodavne službe koje im pružaju pomoć protiv nepoštene privredne prakse?

Promovisanje stručnog usavršavanja i inovacija

55. Da li postoje programi koji podstiču prijenos tehnologije malim preduzećima? Kako biste ocijenili uticaj ovih programa?
56. Koje su inicijative preduzete da bi se podstakao prenos tehnologije sa istraživačkih instituta na MSP?
57. Kako biste ocijenili napredak u saradnji i formiranju klastera među firmama? Koje su značajne inicijative pokrenute, ili će biti pokrenute u ovoj oblasti?

58. Opišite mjere, ukoliko postoje, koje jamče postojanje sistema za obrazovanje/osposobljavanje ili inicijativa za osiguranje onih vještina za kojima mala i srednja poduzeća iskazuju naročitu potražnju?
59. Da li postoje inicijative za unaprjeđenje osposobljenosti MSP u oblasti istraživanja i razvoja, kao što su jednostavniji pristup infrastrukturi javnih istraživanja, korištenje usluga istraživanja i razvoja, zapošljavanje obučenog osoblja i obuka?

Ekološki izazovi kao mogućnosti:

60. Opišite mjere, ako ih ima, za podsticanje ekološki djelotvornog poslovanja i proizvoda u sektoru MSP.

Podrška pristupu sektora MSP stranim tržištima:

61. Opišite koje mjere (ako ih ima) postoje, ili će biti uvedene, da bi se unaprijedio pristup MSP stranim tržištima i poslovnim mogućnostima, naročito unutar tržišta EU.

E. Politika inovacija

62. Da li ste pripremili posebne strategije u oblasti inovacija, istraživanja i razvoja? Opišite kvalitet koncepta politike inovacija i provedbe te politike, tako što ćete dostaviti i objasniti:
- a) Osnovna dokumenta politike (analizu politike, strategije, akcione planove, propise)
 - b) Ko je uključen (ministarstva, agencije, privatni sektor, zainteresovane strane) i na koji način (i koji su mehanizmi za konsultacije)?
 - c) Koja su glavna sredstva/instrumenti, programi, izvori finansiranja?
63. Obavijestite nas koje aktivnosti planirate poduzeti ubuduće i koje su u toku (planovi, projekti, rokovi i dr.).

II. INSTRUMENTI PREDUZETNIČKE I INDUSTRIJSKE POLITIKE

A. Učešće u programima EU

64. Kratak opis učešća u Programu za konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća (COSME) za period 2014-2020 i Evropska preduzetnička mreža (EEN): učesnici, iskustva/rezultati (ukoliko postoji).

B. Direktiva 2000/35/EZ o borbi protiv zakašnjelog plaćanja u privrednom poslovanju

65. Navedite domaće pravne propise koji uređuju zakašnjelo plaćanje u privrednom poslovanju.
66. Dostavite podatke o trenutnoj situaciji o usklađenosti sa direktivom i planove za dodatno usklađivanje.

III. SEKTORSKE POLITIKE (vidjeti takođe Aneks 1)

67. Da li organi vlasti provode sektorske specifične programe podrške razvoju? Koje vrste aktivnosti se primjenjuju? Kako se one finansiraju? Da li je vid podrške koju organi vlasti primjenjuju u skladu sa pravilima EU o državnoj pomoći?
68. Dostavite opis kvaliteta izrade sektorske politike i kvaliteta njene provedbe u praksi, tako što ćete dostaviti i objasniti sljedeće:
- a) osnovna dokumenta politike (analizu politike, strategije, akcione planove, propise);
 - b) ko je uključen (ministarstva, agencije, privatni sektor, zainteresovane strane) i na koji način;
 - c) i koji su mehanizmi za konsultacije)?
 - d) Koja su glavna sredstva/instrumenti, programi, izvori finansiranja?
69. Dostavite šta se predviđa za budućnost, a šta je već u procesu realizacije (planovi, projekti, rokovi) u vezi sa specifičnim sektorskim programima podrške razvoju.
70. Opišite trenutnu politiku i njenu provedbu u odnosu na privatizaciju velikih industrijskih preduzeća, po glavnim industrijskim sektorima vaše privrede. Postoje li bilo kakvi planovi za ponovnu nacionalizaciju velikih industrijskih preduzeća? Ako se koriste, koji su to? Šta su srednjoročni ciljevi organa vlasti u tim slučajevima?
71. Da li su organi vlasti pripremili sektorski specifične pakete za restrukturiranje? Ukoliko je to slučaj: da li su programi restrukturiranja rukovođeni održivošću preduzeća, ili postoje i drugi ciljevi, npr. u vezi sa zapošljavanjem? Kako se ti programi finansiraju? Da li je podrška države u skladu sa pravilima EU o državnoj pomoći?
72. Kakav napredak je postignut u provedbi politike? Da li se provedba politike nadgleda na otvoren i transparentan način?

ANEKS 1: Detaljna pitanja o industriji i ključnim industrijskim (pod-)sektorima

Struktura je kako slijedi:

Dio I - Opšta pitanja o makroekonomskim podacima u industriji.

Dio II - Dostavljen je spisak industrijskih sektora i podsektora. Dostavite podatke za sve (slova od A do I) navedene (pod-) sektore.

Dio III - Dodatna pitanja. Dostavite odgovore na dodatna pitanja o relevantnim (pod-) sektorima.

Uzmite u obzir i odgovorite na pitanja o sektorima i podsektorima prema prioritetima.

DIO I: OPŠTA PITANJA O INDUSTRIJI

Na način i tamo gdje je to moguće odgovori trebaju biti izraženi u apsolutnim i relativnim (postotcima) ciframa. Navedite izvor podataka. Traženi podaci predstavljaju godišnje podatke u rasponu od proteklih pet godina.

73. Značaj industrije za privredu

- a) Doprinos bruto domaćem proizvodu (BDP)
- b) Raspodjela između proizvodnje i usluga u odnosu na BDP
- c) Doprinos BDP-u, po veličini preduzeća⁵⁰, od strane javnog i privatnog sektora
- d) Koji su najvažniji podsektori unutar odgovarajućih industrijskih sektora (na osnovu proizvodnih parametara).

74. Broj i struktura preduzeća

- a) Ukupan broj preduzeća u sektorima proizvodnje i usluga
- b) Broj preduzeća po kategoriji veličine
- c) Broj novoformiranih preduzeća (ukoliko je na raspolaganju, sa podjelom po veličini)
- d) Broj zatvorenih preduzeća (ukoliko je na raspolaganju, sa podjelom po veličini)
- e) Raspodjela između javnog i privatnog sektora
- f) Broj zajedničkih ulaganja sa preduzećima iz EU i iz ostatka svijeta

75. Radna mjesta:

- a) Ukupan broj radnih mjesta u industriji i ukupan zbir za proizvodni i uslužni sektor
- b) Broj radnih mjesta po veličini preduzeća
- c) Broj novih radnih mjesta u industriji kao i po proizvodnom i uslužnom sektoru i ukoliko je moguće po veličini preduzeća

76. Investicije, privatizacija i istraživanje i razvoj (R&D)

- a) Ukupne investicije i investicije od strane proizvodnog i uslužnog sektora

⁵⁰ U cilju ujednačenosti, uzmite u obzir kriterij veličine koji se primjenjuje u EU:

- velika preduzeća: preko 250 uposlenih
- preduzeća srednje veličine: između 50 i 249 uposlenih
- mala preduzeća: manje od 50 uposlenih (po potrebi može se dodati još jedna kategorija: mikropreduzeća: manje od 10 uposlenih).

- b) FDI prema prilivu i odlivu i zalihama, na godišnjoj osnovi i ukupno. Raspodjela tokova prema geografski ključnim izvorima i odredišnim zemljama, uključujući države članice EU i glavne zemlje koje nisu članice EU. Koliko je moguće, istaći razliku između „greenfield“ ulaganja, „brownfield“ ulaganja, ulaganja u nekretnine, i dužničkog poslovanja među privrednim društvima
 - c) Tržišni udjeli u odnosu na veličinu preduzeća
 - d) Udjeli u ukupnom izvozu u odnosu na veličinu preduzeća
 - e) Troškovi industrijskog istraživanja i razvoja raščlanjeni na javne troškove (ne uključujući vojne programe), finansirane od industrije i iz inostranstva
77. Ključni proizvodni sektori: dostavite kratak opis glavnih sektora u smislu njihovog doprinosa u BDP-u, zaposlenosti, investicija, domaćeg tržišta i izvoza. Po mogućnosti dostavite sektorsku raspodjelu u skladu sa NACE Rev.2 sistemom klasifikacije za proizvodne sektore. Osim toga, dostavite raspodjelu po veličini preduzeća u svakom od sektora koji su uzeti u obzir.

Dio II INDUSTRIJSKI SEKTORI I PODSEKTORI

Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir i drvo, nakladnička industrija

78. Željezo i čelik:

- a) osnovna proizvodnja od željeza i čelika i kapaciteti (sa posebnim kapacitetima za finalni proizvod)
- b) Prerađeni proizvodi, cijevi
- c) ferolegure

79. obojeni metali

80. Neenergetske ekstraktivne industrije (metalna i nemetalna, minerali podijeljeni prema tipu minerala):

- a) željezna ruda
- b) rude obojenih metala
- c) Minerali za građevinske materijale (pijesak i šljunak, masivno odlomljeno kamenje)
- d) Ostalo

81. Keramika

82. Industrije koje se temelje na šumarstvu:

- a) proizvodnja drveta, izuzev namještaja: pilane, proizvodnja šper ploča, drveni građevinski materijal i stolarija, drugo
- b) proizvodnja pulpe
- c) proizvodnja papira i kartona
- d) proizvodnja proizvoda od papira i kartona
- e) štampanje

83. Staklo i proizvodi od stakla

84. Cement, kreč i gips

Hemikalije i guma

85. Hemikalije:

- a) neorganske hemikalije
- b) petrohemikalije i druge organske hemikalije
- c) đubriva
- d) sapun i deterdženti
- e) kozmetika, parfemi, ili mirisi i toaletne vode
- f) plastika
- g) pesticidi i biocidi
- h) boje i lakovi

86. Guma: pneumatici i opšti proizvodi od gume

Strojarstvo i elektrotehnička industrija te elektronika za široku upotrebu

87. Električna i elektronska oprema

88. Mašinsko inženjerstvo:

- a) Proizvodnja proizvoda od vještačkih metala, bez mašina i opreme
- b) Proizvodnja mašina i opreme koja inače nigdje nije svrstana
- c) Proizvodnja električnih mašina i aparata koji inače nigdje nisu svrstani

89. Industrijski motori

Industrija informacijske tehnologije

90. Računarska i kancelarijska oprema

91. Telekomunikaciona oprema

92. Potrošačka elektronska oprema

93. Komponente, uključujući i mikroelektroniku

94. Softver

Lijekovi, uključujući aktivne lijekove i *in-vitro* medicinske uređaje

95. Oprema pod pritiskom i mjerni instrumenti

- a) Oprema pod pritiskom: oprema koja radi pod pritiskom (cisterne, rezervoari, kontejneri, industrijski cjevovodi, bojleri, sudovi pod pritiskom, sigurnosni uređaji koji rade pod pritiskom):
- b) Direktiva o opremi pod pritiskom (PED)
- c) Jednostavne posude pod pritiskom (SPVD)

96. Uređaji na gas (GAD): uređaji koji sagorijevaju gasovita goriva, a koriste se za kuhanje, grijanje, grijanje vode, osvjetljenje, pranje i hlađenje i gorionici na gasovita goriva sa ventilatorom i grijna tela koja se opremaju takvim gorionicima (izuzev uređaja koji su posebno namijenjeni za industrijske procese u industrijskom prostoru).

97. Zakonsko mjeriteljstvo:

- a) Direktiva o mjernim instrumentima (MID).
- b) Neautomatski instrumenti za težinu (NAWI)
- c) Prethodno pakovanje proizvoda (Direktiva 75/107, Direktiva 76/211, Direktiva 2007/45)
- d) Jedinice mjerenja

Graditeljstvo i građevinski proizvodi

98. Proizvodnja građevinskih proizvoda

99. Izvođenje građevinskih radova

100. Izvođenje radova na zgradama i stambenim jedinicama

101. Arhitektonske i inženjerske djelatnosti i u vezi s tim tehničke konsultacije

102. Djelatnosti koje se tiču nekretnina

Industrije transportne opreme

103. Automobilski proizvodi (samo novi, bez polovnih proizvoda):

- a) putnička vozila
- b) laka komercijalna vozila (ukupne težine do 5 t)
- c) autobusi i međugradski autobusi
- d) kamioni
- e) dvotočkaši i trotočkaši sa napajanjem
- f) prikolice i poluprikolice
- g) dijelovi i komponente za automobile, kamione i autobuse
- h) vučna vozila za poljoprivredu i šumarstvo, sa točkovima, ili gusjeničari
- i) prikolice i zamjenjive vučne mašine za vučna vozila u poljoprivredi i šumarstvu
- j) sistemi, komponente i posebni tehnički dijelovi za vučna vozila u poljoprivredi i šumarstvu

104. Željeznička i druga navođena transportna vozila

105. Brodogradnja i popravka brodova (sa pomorskom opremom)

106. Proizvodnja vazduhoplova i svemirskih letjelica

Prehrambeni proizvodi

107. Sektor hrane i pića:

- a) sektor hrane i pića kao cjelina
- b) bezalkoholna pića - bezalkoholna pića i kisela voda
- c) spravljanje slada i proizvodi pivarske industrije
- d) alkoholna pića
- e) poslastičarski proizvodi
- f) proizvodi od čokolade i kaka
- g) hljeb, biskviti, pekarski proizvodi i peciva
- h) tjestenine i granule
- i) sladoled
- j) duvanski proizvodi
- k) hrana za bebe
- l) čaj i proizvodi od kafe
- m) prerađeni mliječni proizvodi
- n) margarini
- o) opšte prehrambene namirnice (poluproizvodi za prehrambenu industriju)
- p) proizvodi od škroba
- q) kvasci
- r) supe i čorbe

Tekstili i odjeća, koža, obuća, namještaj, igračke

108. Tekstili i odjeća:

- a) navedite glavne djelatnosti (uključujući i pletenine)
- b) odjevna industrija

109. Koža i proizvodi od kože

110. Obuća

111. Namještaj

112. Igračke

Farmaceutski proizvodi

113. Lijekovi za ljudsku upotrebu

114. Veterinarski lijekovi

Proizvodi namjenske industrije

- 115.kopneni sektor
- 116.mornarički sektor
- 117.vazduhoplovni sektor
- 118.svemirski sektor

Turizam

- 119.Sektor turizma

Usluge u oblasti okoliša

- 120.Upravljanje otpadnim vodama
- 121.Zaštita i sanacija zemljišta, podzemnih i površinskih voda
- 122.Upravljanje otpadom

Dostaviti podatke za svaki od navedenih sektora i podsektora (ukoliko se primjenjuje/ukoliko je potrebno)

1. Proizvodnja i potrošnja:
 - a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stopa njihovog korištenja
 - b) Sadašnja proizvodnja (po obimu i vrijednosti)
 - c) Domaća potražnja, sadašnja i prognoza (za sljedeće tri godine)
 - d) Omjer samosnabdijevanja na nivou države:
 - (proizvodnja - izvoz)
 - (proizvodnja + uvoz - izvoz)
2. Trgovina:
 - a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) po obimu i vrijednosti, iz ostatka svijeta i iz EU, uz navođenje glavnih zemalja porijekla
 - b) Izvoz (po obimu i vrijednosti) u EU i druge zemlje namjene
 - c) Stopa izvoza/proizvodnja i uvoza/proizvodnja
3. Strukturne karakteristike:
 - a) Promet i bruto dodata vrijednost (BDV), procenat od ukupne industrije
 - b) Broj preduzeća
 - c) Broj radnih mjesta, procenat od ukupnog broja radnih mjesta u industriji
 - d) Struktura preduzeća: podjela po veličini; proizvodnja - stepen koncentracije (po prometu); godišnja ulaganja tokom proteklih pet godina; postrojenja i oprema; postrojenja i oprema u aktivnoj upotrebi
 - e) Strani kapital i tehnologija
 - f) Koja su glavna preduzeća u pogledu zaposlenja? U pogledu fizičke proizvodnje? Da li su u javnom ili privatnom vlasništvu?

- g) Proizvodni i tržišni monopoli
 - h) Produktivnost po zaposlenom i odrađenom satu
 - i) Troškovi zarada i troškovi materijala u industriji
4. Sektorski specifični standardi i tehnički propisi, uključujući i zahtjeve za zaštitu okoliša
 5. Podsticaji:
 - a) za ulaganje
 - b) za izvoz
 - c) ostalo
 6. Pravila o stranim ulaganjima:
 - a) Karakteristike: ograničeno učešće stranih ulaganja, posebno finansijskih; propisane poreske olakšice za repatrijaciju dobiti
 - b) garancije
 7. Sistem trgovanja: netarifne mjere koje utiču na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote
 8. Vjerovatna dešavanja ubuduće i vremenski raspon:
 - a) Predviđeno investiranje (javni sektor, privatni sektor, strani)
 - b) sadašnje ili planirano planovi za restrukturiranje ili modernizaciju
 9. Približavanje zakonodavstvu EU:
 - a) spisak mjera, planiranih, ili već usvojenih
 - b) trajanje aktivnosti:

Dio III DODATNA PITANJA (PO POTREBI)

123. Dodatan pitanje o industriji željeza i čelika (uključujući i ferolegure): Kakva je trenutna situacija u pogledu konkurentnosti industrije željeza i čelika? Da li trenutno postoji program restrukturiranja i konverzije za industriju čelika? U vezi restrukturiranja sektora čelika: Da li su organi vlasti pripremili plan restrukturiranja? Da li se realizacija odvija u skladu sa planiranom dinamikom i u skladu sa odredbama SSP?
124. Dodatan pitanja o hemijskoj industriji:
- a) Koji propisi regulišu stavljanje u promet deterdženata?
 - b) Koji propisi regulišu vještačka đubriva?
 - c) Da li postoji proizvodnja, ili industrijska upotreba prekursora za proizvodnju droga? Koji zakon reguliše proizvodnju i stavljanje u promet prekursora za proizvodnju droga?
 - d) Da li postoji proizvodnja, ili industrijska upotreba civilnih eksploziva? Kakvi se propisi odnose na atestiranje i prenos eksploziva za civilnu upotrebu?
 - e) Da li postoji proizvodnja pirotehničkih sredstava? Koji zakon se odnosi na proizvodnju i stavljanje u promet pirotehničkih sredstava?
125. Dodatan pitanja o građevinskom sektoru:

- a) Da li postoji strategija/plan za korištenje javnih fondova i međunarodnih instrumenata finansijskog inženjeringa za stimulaciju privatnog finansiranja građevinskih i infrastrukturnih projekata?
- b) Da li postoje inicijative kako bi se pojednostavila digitalizacija građevinskog sektora, naročito malih operatera, i postupaka odobravanja u građevinarstvu uz pomoć projektovanja po standardima savremenog građevinarstva (Building Information Modelling)? Koje su aktivnosti preduzete/ili se planiraju preduzeti na promociji uvođenja pametnih tehnologija u zgrade i infrastrukturu?
- c) Kakav je regulatorni okvir za ocjenjivanje okolišne učinkovitosti zgrada? Postoje li inicijative da se podrži razvoj tržišta održivih građevinskih materijala, proizvoda i proizvodnih metoda?
- d) Postoje li zajedničke inicijative između građevinskog sektora, učesnika u obukama i obrazovanju kako bi se predvidjele potrebe za vještinama u ovoj oblasti te prilagodio sistem stručnog usavršavanja i obrazovanja naročito po pitanju energije i digitalizacije?
- e) Da li postoji strategija/plan za integrisanje EN eurokodova, kao nacionalnih standarda (EN 1990 - EN 1999), i za definisanje nacionalno određenih parametara?

126. Dodatna pitanja u pogledu motornih vozila (automobila):

- a) Proizvodnja, registracija, uvoz
 - i) Trenutna proizvodnja, prema kategoriji vozila i proizvođaču, količina po komadu;
 - ii) Za putnička vozila, ukupan broj novih registrovanih vozila po proizvođaču, tokom posljednje tri godine i prosječna starost vozila;
 - iii) Najznačajnije zemlje porijekla vozila iz uvoza, po kategoriji vozila, količini po komadu i vrijednosti;
 - iv) Najznačajnije zemlje odredišta izvoza novih vozila, po kategoriji vozila, količini u komadima i vrijednosti;
 - v) Netarifne mjere koje imaju uticaj na uvoz i registraciju vozila, kao što su licence i kvote, i za nova i za polovna vozila;
 - vi) Udio (u procentima) u ukupnoj industrijskoj proizvodnji (izlaz) i promjene tokom posljednjih godina;
 - vii) Udio (u procentima) u ukupnom zapošljavanju u industriji i promjene tokom posljednjih godina;
 - viii) Direktna strana ulaganja u ovom sektoru;
 - ix) Koncentracije/monopoli/veličina ovog sektora
 - x) Udio javno/privatno vlasništvo.
- b) Tehnički uslovi za nova vozila
 - i) Opišite postojeći sistem homologacije, i proceduru donošenja odluke i njene primjene. Kojim pravnim propisima (zakoni, uredbe) su utvrđeni tehnički uslovi za registraciju novih vozila i da li je to uređeno na državnom ili nekom drugom nivou (lokalnom, regionalnom, itd.)?
 - ii) Broj odobrenih homologacija dodijeljenih Bosni i Hercegovini u protekloj godini, po tipu vozila;

- iii) Navedite broj i kvalifikacije zaposlenih koji su zaduženi za primjenu pravnih propisa o homologaciji; čime je obezbijeđeno da će Bosna i Hercegovina imati neophodne ljudske i materijalne resurse za buduću provedbu *acquis*-a EU?

127. Približavanje zakonodavstvu EU u oblasti homologacije (sa posljednjim izmjenama)

- a) Spisak mjera, planiranih, ili već usvojenih, za usklađivanje sa pravnim propisima EU u oblasti homologacije;
- b) Dinamika budućeg usklađivanja. Kada ćete uskladiti vaše propise u oblasti homologacije motornih vozila sa *acquis*-em EU, u skladu sa najnovijim izmjenama?
- c) Da li očekujete bilo kakve probleme tokom realizacije gore navedenog potpunog usklađivanja?
- d) Da li je u cijeloj Bosni i Hercegovini dostupno gorivo čiji kvalitet odgovara standardima EU, u pogledu emisije gasova iz motornih vozila?

128. Dodatna pitanja o oporezivanju u sektoru cestovnog prijevoza: Koje su vaše poreske obaveze za putarinu i registraciju po kategorijama vozila?

129. Detaljnije obrazložite akcioni plan BiH za uvođenje električnih vozila i drugih alternativnih pogonskih motora.

130. Dodatno pitanje o prehrambenoj industriji:

- a) Dostavite podatke o poljoprivrednim sirovinama i poluproizvodima koji se koriste u toj industriji, raspoređene prema proizvodu (tip proizvoda, količine, cijene, itd.)
- b) Koji su vaši uslovi za kvalitet poljoprivrednih sirovina koje se koriste u prerađivačkoj industriji žitarica, šećera, mlijeka i jaja za proizvodnju prehrambenih proizvoda? Napravite poređenje sa zahtjevima EU i dostavite informacije o svim provedenim mjerama za usklađivanje. Koje institucije obavljaju kontrolu i da li postoji dinamika obavljanja kontrole?
- c) Navedite podatke o poljoprivrednoj politici koji utiču na prehrambenu industriju. Koje mjere utiču na cijene sirovina, posebno mjere poljoprivredne politike? Takođe navedite sve mjere za kompenzaciju, koje se odnose na prehrambene proizvode (kao što su subvencije, nadoknade za proizvodnju i izvoz proizvođačima hrane i izvoznicima).
- d) Dostavite informacije o svim specifičnostima trgovinskog režima Bosne i Hercegovine za prerađene poljoprivredne proizvode (posebne carine, kvote itd.)

131. Dodatna pitanja o industriji odjeće: Navedite razliku između domaće proizvodnje odjeće i proizvodnje izmještene u inostranstvo (sa zaključenim podugovorom).

132. Dodatna pitanja o industrijama koje se temelje na šumarstvu:

- a) Koja je ukupna površina pod šumama u milionima hektara i procentualno od ukupne površine zemlje u državi?
- b) Kakva je vlasnička struktura šuma? Podatke razdvojite po fizičkim licima, drugim vidovima privatnog vlasništva, šumama u državnom vlasništvu, nacionalnim parkovima, u vlasništvu lokalne uprave, i drugim vidovima javnog vlasništva.
- c) Kolika je proizvodnja oblovine (uključujući i procenat godišnjeg prirasta šuma)? četinarske, ostale?

133. Dodatna pitanja o farmaceutskim proizvodima:

- a) Kakav je regulatorni okvir za izdavanje dozvole za trgovinu i za klinička ispitivanja lijekova?
 - b) Kakav je regulatorni okvir za određivanje cijena i refundaciju lijekova?
 - c) U kojoj mjeri, ako uopšte, procjena relativne djelotvornosti lijekova (tj. kliničko i cjenovno upoređivanje lijekova na tržištu) ima ulogu u nacionalnim programima u zdravstvu?
 - d) Koji javni program, ili program koji se finansira iz javnih sredstava, postoji radi pružanja informacija pacijentima/građanima o lijekovima?
134. Dodatan pitanja o avio-industriji: a) Opišite moguće postojeće učešće/saradnju privrednih društava/udruženja/ministarstava sa avio-industrijom EU (npr. učešće u istraživačko-razvojnim programima EU, moguća veza nacionalnog udruženja ove industrije sa evropskim udruženjem, itd?)
135. Dodatan pitanja iz oblasti turizma:
- a) Ukratko opišite strategiju BiH u oblasti turizma. Da li postoji zvanični dokument (zakon ili akcioni plan) koji predstavlja osnovu te strategije? Opišite upravljačku strukturu u oblasti turizma (javno, privatno).
 - b) Koji su glavni prioriteti u pogledu razvoja turizma?
 - c) Da li postoje pouzdani instrumenti za praćenje strukture turizma, tokova u turizmu i rezultata turističkog poslovanja? Da li se primjenjuje metodologija za Satelitski račun turizma (Tourism Satellite Accounts, TSA)?
 - d) Kakvo mjesto zauzima turizam u kontekstu opštih planova ekonomskog razvoja i u reformi upravnog i zakonskog okvira?
136. Dodatan pitanja iz sektora šumarstva i šumarske industrije:
- a) Da li imate pravne propise koji se odnose na šumarstvo i njegove industrijske sektore u različitim oblastima, kao što su uslovi nabavke građe, obavezni standardi, ograničenja u prometu, itd?
 - b) Da li imate studije, ili političke smjernice po sektorima, o ekonomskoj i pravnoj strukturi šumarstva i sektora šumarstva?
137. Dodatan pitanja o proizvodima odbrambene industrije
- a) Opišite već postojeće učešće/saradnju privrednih društava/udruženja/ministarstava sa odbrambenom industrijom EU (npr. moguću vezu udruženja sa nekim evropskim udruženjima, itd.)?
 - b) Dostavite kratak pregled izvoza proizvoda odbrambene industrije (prosječna količina, glavne kategorije odbrambenih izvezenih proizvoda, glavna odredišta tokom posljednjih godina)?
 - c) Dostavite kratak pregled uvoza odbrambenih proizvoda (prosječna količina, glavne kategorije odbrambenih uvezenih proizvoda, glavni dobavljači tokom posljednjih godina)?
138. Dodatan pitanje o sektoru uređaja na gas: a) Dostavite informacije o tipovima gasa i odgovarajućim pritiscima napajanja koji se primjenjuju na teritoriji Bosne i Hercegovine, ako je moguće u skladu sa EN 437:2003+A1 "Probni gasovi - Probni pritisci - Kategorije uređaja".